

Belangen: Miljardenroulette

Korte omschrijving werkvorm

In deze werkvorm vormen uw leerlingen in 6 groepjes een aantal ministeries. Tijdens een dobbelspel loopt u als minister van Financiën langs de groepjes en onderhandelt u met hen over het geld dat zij krijgen in de Rijksbegroting. Na de verdeling van het geld vergelijkt u de begroting van de klas met de werkelijke Rijksbegroting en Miljoenennota.

Leerdoelen

- Leerlingen maken kennis met de werkzaamheden van een ministerie en begrijpen dat politiek vaak gaat om het maken van financiële keuzes.
- Leerlingen worden uitgedaagd om te beargumenteren waarom hun ministerie (meer) geld moet ontvangen.

Duur

50-60 minuten

Benodigheden

- Dobbelsteen en een koffertje
- Lijst met bedragen, zie bijlage 1
- Voor ieder groepje een kaartje van hun eigen ministerie, zie bijlage 2
- 6 stapeltjes met 33 briefjes van 1 miljard, zie bijlage 3

Vorbereiding

- Bijlage 3 bevat 33 briefjes. Print deze 6 keer, zodat ieder groepje van het benodigde startbedrag heeft. Leg voor de les de briefjes van 1 miljard euro klaar.
- Knip de geldbriefjes en de 'ministeriekaartjes' uit bijlage 2 voor de les uit.
- Zet de stoelen in een grote kring, zodat de leerlingen in een kring gaan zitten.

Instructie

1. Haal voorkennis over Prinsjesdag op bij de leerlingen, bijvoorbeeld met de volgende vragen stellen:
 - *Wat gebeurt er vandaag allemaal in Den Haag?*
 - *Waarom is Prinsjesdag zo'n bijzondere dag?*
 - *De minister van Financiën maakt vandaag de Rijksbegroting bekend. Wat is een begroting?*
 - *Wie moeten instemmen met de begroting van de minister?*
2. Laat nu één van de volgende filmpjes over Prinsjesdag (vorig jaar) zien:
 - <https://youtu.be/oQ3le0tlw4I> (Ministerie van Financiën, 1.21 min.)
 - https://youtu.be/qMsP1n8r_Fg (NOS 2021, 2.35 min.)
3. Verdeel de klas in 6 groepjes en geef de groepjes een nummer (1 t/m 6). Zet de groepsleden naast elkaar in de kring. Ieder groepje geeft u 33 miljard euro (zie bijlage 3).

NB. Zes keer 33 miljard vormt samen het totaalbedrag van 198 miljard euro.

4. Vertel dat elk groepje een ministerie is. Op het kaartje dat jullie straks krijgen (bijlage 2) staat waar jullie als ministerie geld aan willen uitgeven. Jullie moeten straks bedenken *waarom* jullie hier (meer) geld aan willen uitgeven.
5. Vertel dat u de minister van Financiën bent die het geld gaat (her)verdelen. Soms hebben ministeries (de groepjes) pech en soms geluk. Zo gaat het in het echt ook. Gelukkig kun je wel wat invloed uitoefenen op de minister van Financiën. Hoe beter een ministerie kan vertellen waarom het geld nodig is, hoe groter de kans dat het ministerie meer geld krijgt.
6. Maak nu bekend welk groepje welk ministerie is en deel de kaartjes uit aan de betreffende ministeries (bijlage 2). Laat elk ministerie dan 5-10 minuten discussiëren over wat hun ministerie inhoudt en waar het geld voor nodig is. Laat de leerlingen vervolgens hun kaartje invullen.

1. Leger
2. Veiligheid
3. Zorg
4. Onderwijs
5. Arme landen en vluchtelingen
6. Uitkeringen en werk

7. Als iedereen klaar is, pakt u de dobbelsteen. Het aantal ogen dat u gooit, correspondeert met het groepje dat aan de beurt is. U vraagt dit groepje waarom dit ministerie geld wil. Als de leerlingen (volgens u) goede argumenten geven, dan kunt u besluiten om het groepje meer te geld te geven. Als u niet tevreden bent over hun argumenten, krijgt het ministerie geen extra geld.

→ Stel dat u 4 gooit, dan stelt u het 'ministerie van Onderwijs' de vraag of ze 1 ding kunnen noemen waaraan ze meer geld willen uitgeven binnen het onderwerp Onderwijs. Vraag door. Waarom willen ze daar geld aan uitgeven?

8. Leg uit dat er maar 1 pot geld is. Als het ene ministerie (in dit voorbeeld het ministerie van Onderwijs) meer geld krijgt, dan gaat er bij een ander ministerie geld af. Pak daarom van de ministeries die links en rechts van het ministerie van Onderwijs zitten, geld weg.

Let op: U kunt zelf beslissen over hoeveel miljard het gaat. Als dit bijvoorbeeld 20 miljard is, haalt u 10 weg bij het groepje links, en 10 bij het groepje rechts. Gebruik bijlage 1 om de bedragen bij te houden.

9. Na de herverdeling van het geld, dobbelt u opnieuw en is het volgende ministerie aan de beurt.

Het kan gebeuren dat ministeries vaker aan de beurt komen en andere ministeries vaker geld verliezen. Als dit te vaak voorkomt, kunt u nogmaals dobbelen zodat een ander groepje een kans krijgt, of u kunt een keer minder geld weghalen. Zorg er in ieder geval voor dat elk groepje aan de beurt is geweest.

10. Laat de ministeries het geld tellen dat zij (over) hebben. Klopt dit bedrag met wat u op uw lijst (bijlage 1) heeft staan? Noteer de bedragen op het bord.
11. Bespreek de uitkomsten met de klas. Vinden ze de verdeling eerlijk of denken ze dat de minister van Financiën het beter had kunnen doen? En zo ja, waarom? Als dit laatste het geval is, kunt u de leerlingen nog iets langer door laten discussiëren. Komen ze tot een compromis met elkaar?
12. Sluit af door de ministeries te bedanken voor de prettige onderhandelingen. Benadruk dat het in het echt natuurlijk niet om een spelletje gaat, maar dat er maandenlang onderhandeld wordt, voordat de minister van Financiën een Rijksbegroting heeft.

U kunt voor de volledigheid melden dat de Tweede en de Eerste Kamer nog moeten instemmen met de gemaakte begroting.

Bijlage 1: Lijst met bedragen

MILJARDENROULETTE						
Ministerie	Startbedrag	Na ronde 1	Na ronde 2	Na ronde 3	Na ronde 4	Na ronde 5
Leger	33 miljard					
Veiligheid	33 miljard					
Zorg	33 miljard					
Onderwijs	33 miljard					
Arme landen en vluchtelingen	33 miljard					
Uitkeringen en werk	33 miljard					

ProDemos
Huis voor democratie en rechtsstaat

Bijlage 2: Informatie voor ministeries

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

1. Ministerie van het Leger

Wat doen jullie?

Jullie zorgen voor vrede en veiligheid in Nederland en het buitenland. De landmacht, luchtmacht en de marine horen bij jullie. Het is jullie taak om te zorgen dat alles goed geregeld is bij het leger.

Jullie willen geld voor:

3 nieuwe tanks, omdat:

.....

2 nieuwe vliegtuigen, want:

.....

Extra geld voor contraterrorisme, omdat:

.....

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

2. Ministerie voor Veiligheid

Wat doen jullie?

Jullie zorgen voor de veiligheid in de Nederlandse steden en dorpen. De politie en de rechters horen bij jullie ministerie. Het is jullie taak om te zorgen dat mensen zich veilig voelen en dat criminelen worden opgepakt en gestraft.

Jullie willen geld voor:

Duizend extra politieagenten, omdat:

.....

Een nieuwe rechtbank, want:

.....

Speciale training voor gevangenisbewakers, omdat:

.....

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

3. Ministerie voor de Zorg

Wat doen jullie?

Jullie zorgen voor de gezondheid van alle Nederlanders. Jullie besluiten over ziekenhuizen, apotheken en huisartsen.

Jullie willen geld voor:

Meer hulp in huis voor oude mensen, omdat:

.....
Extra onderzoek naar tropische ziekten, want:

.....
Extra campagne tegen roken voor jongeren, omdat:

.....

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

5. Ministerie voor Onderwijs

Wat doen jullie?

Jullie maken de regels voor alle scholen in Nederland en regelen dat ze goed onderwijs kunnen geven. Jullie zijn er voor basisscholen, middelbare scholen en universiteiten.

Jullie willen geld voor:

Meer leraren op scholen, omdat:

.....
Nieuwe computers voor alle scholen, want:

.....
Afschaffen van de ouderbijdrage, omdat:

.....

ProDeimos

Huis voor democratie en rechtsstaat

4. Ministerie voor Arme landen en Vluchtelingen

Wat doen jullie?

Jullie zorgen ervoor dat Nederland geld geeft aan arme landen. En jullie zorgen dat er geld komt om vluchtelingen te helpen.

Jullie willen geld voor:

Meer opvang voor vluchtelingen uit Syrië, omdat:

.....

Extra voedselpakketten in Afrika, want:

.....

Meer dokters in ontwikkelingslanden, omdat:

.....

ProDeimos

Huis voor democratie en rechtsstaat

6. Ministerie voor Uitkeringen en Werk

Wat doen jullie?

Jullie zorgen ervoor dat mensen die zonder werk zitten een uitkering krijgen. Maar jullie proberen natuurlijk vooral om meer banen te regelen zodat die mensen weer aan het werk kunnen.

Jullie willen geld voor:

Meer banen, omdat:

.....

Meer stageplaatsen voor kwetsbare jongeren, want:

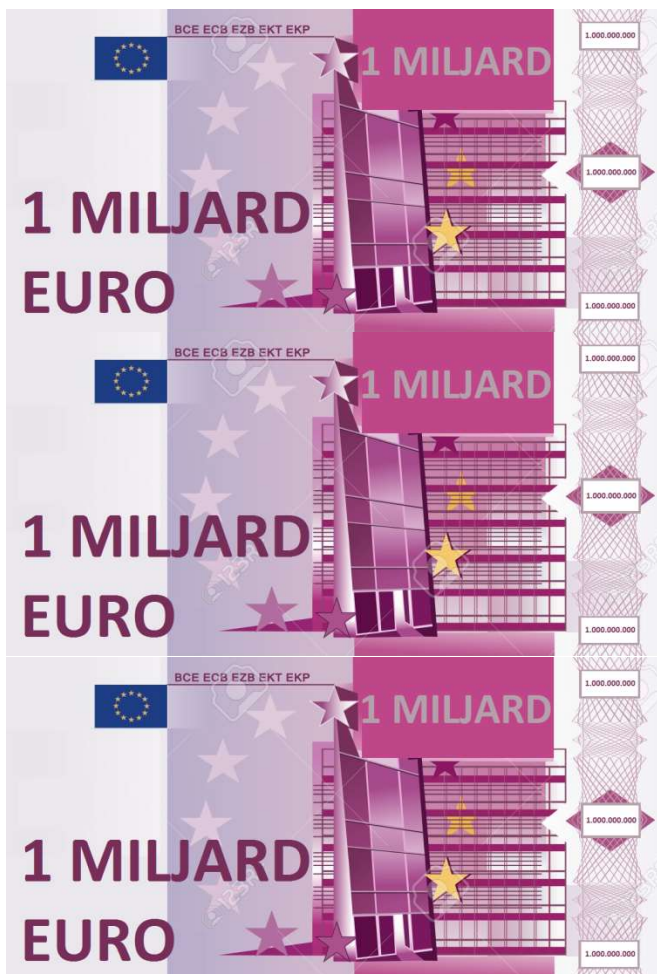
.....

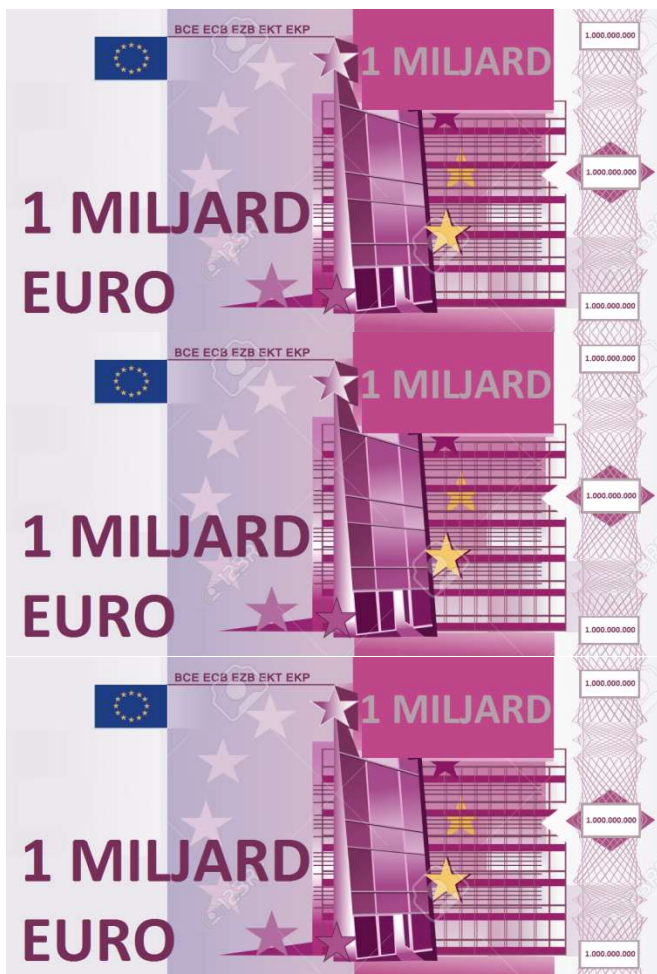
Meer werkplekken voor invalide mensen, omdat:

.....

Bijlage 3: Speelgeld

Bijlage 4: Begroting 2022

Ministerie	Echte budget	Gebaseerd op
Leger	12 miljard	Defensie
Veiligheid	13.4 miljard	Veiligheid en Justitie
Zorg	93 miljard	Volksgezondheid, Welzijn en Sport zonder de post 'overig'
Onderwijs	44.3 miljard	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zonder cultuur, media en overig
Arme landen en vluchtelingen	3.3 miljard	Budget voor buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking uit begroting van Buitenlandse Zaken.
Uitkeringen en werk	94.6 miljard	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
<i>Totaal</i>	260.6 miljard	

Gebaseerd op Miljoenennota 2022:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/prinsjesdag/miljoenennota-en-andere-officiële-stukken>

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/begrotingen/2021/09/21/xvii-buitenlandse-handel-en-ontwikkelingssamenwerking-rijksbegroting-2022>

Ministeries en bedragen kunnen enigszins afwijken van de werkelijkheid voor het leerdoel van deze werkvorm.